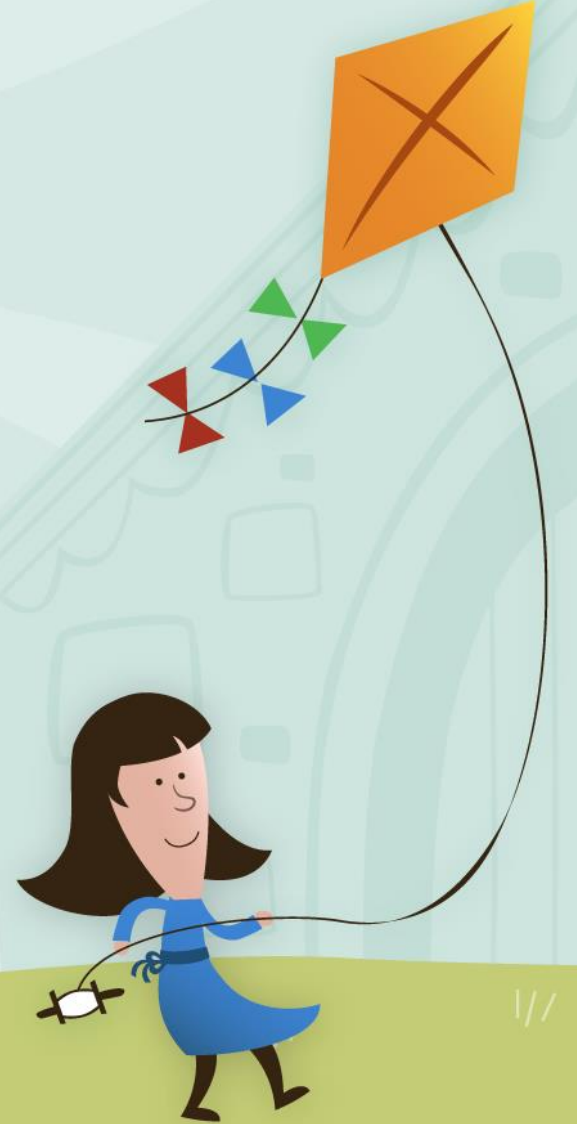

Üstün Zekalı Çocukların Tanılanması

Tanımlama belirli özellikleri taşıyan ya da belirli bir sınıfa giren kişileri belirleme süreci olarak tanımlanabilir.

Üstün zekalı öğrencileri tanımlama zeka yaratıcılık ve başarı gibi bireysel özelliklere ilişkin bilgilerin toplandığı ve bu bilgiler doğrultusunda öğrencilerin zihinsel kapasiteleri veya potansiyelleri hakkında kararların alındığı bir süreci kapsar.

Sorular Sorular:

- ✓ **Ne** tanılanmalıdır? Üstün zeka göstergeleri olarak ne tür özellikler ve beceriler ölçülmelidir?
- ✓ **Neden** tanılama yapılmalıdır? Üstün zekalı öğrencileri tanılamamanın amaçları veya gerekçeleri nelerdir?
- ✓ Üstün zekalı öğrenciler **nasıl** tanılanmalıdır? Üstün zekalı öğrencileri tanılamak için ne tür ölçümler, yöntemler ve araçlar kullanılmalıdır?
- ✓ Üstün zekalı öğrenciler **ne zaman** tanılanmalıdır? Gelişim sürecinin ve eğitim kademelerinin hangi dönemleri tanılama için uygundur?

TANILAMANIN AMACI

- Tanılama genel olarak bireysel ve toplumsal olmak üzere iki amaç için yapılır.
- Üstün zekalı öğrencileri tanılamamanın birincil amacı toplum için değil birey için yani öğrencilerin yararına dönük olmalıdır.
- Tanılama ile öğrencilerin bireysel özelliklerine uygun çeşitli özel eğitim, rehberlik ve danışmanlık programları hazırlamak hedeflenmelidir.
- Yalnızca merak amacıyla ya da çocukları etiketlemek için yapılan tanılamamanın hiçbir faydası olmadığı gibi zararları bile olmalıdır.

TANILAMA İLKELERİ

- ✓ Tanılama sistemi hem öğrencilerin hem bireysel özelliklerini belirleyebilmeli hem de öğrenciler için oluşturulan eğitim programlarının içerikleri ile örtüşmelidir.
- ❑ **Yararlılık:** Tanılama, öğrencilerin yararı için olmalıdır.
- ❑ **Bilimsellik:** Tanılama bilimsel yöntemler temel alınarak ve etkililiği kanıtlanmış modeller kullanılarak yapılmalıdır.
- ❑ **Kapsamlılık:** Öğrencilerin farklı yetenekleri tanılanabilmelidir. Tek tür tanılama aracı kullanılması farklı yetenek türlerine sahip öğrencilerin bir kısmının fark edilmemesi neden olur.
- ❑ **Eşitlik:** Okuldaki tüm öğrenciler tanılama sürecinden en azından ön taramadan geçme hakkına sahip olmalıdır.

- ❑ **Erken Tanı:** Mümkmn olduğunda erken, okul öncesinde tanılama olmalıdır.
- ❑ **Süreklielik:** Bazı öğrenciler ilk tanılama sürecinde gerçek performanslarını bazı nedenlerden dolayı ortaya koyamaz. Bu nedenle tanılama sadece bir sınıf düzeyinde değil sistematik olarak belirli aralıklarla yapılmalıdır.
- ❑ **Uygun araç kullanımı:** Tanılama sürecinde kullanılan tarama araçları eğitim programlarının amaçları ve içerikleri ile uyumlu olmalıdır.
- ❑ **Ortak karar:** Öğrencilerin üstün zekalı olup olmadıklarına bir ekip ya da bir komisyon karar vermelidir.

TANILAMA YÖNTEMLERİ

1. Norm Tabanlı Tanılama
2. Örneklem Tabanlı Tanılama
3. Ölçüt Tabanlı Tanılama

1. Norm Tabanlı Tanılama

Öğrencilerin zeka ya da yetenekleri düzeyleri ulusal normlar ile karşılaştırılır. Bu nedenle bu tanılama yönteminde norm ve standardizasyon çalışmaları tamamlanmış ölçme araçları kullanılır.

Norm gruplar ülke genelini temsil eden özelliklere sahiptirler. Norm tabanlı tanılamada programa başvuran öğrencilerin ölçme aracında elde ettikleri puanlar norm grubunun ortalama puanı ile karşılaştırılır.

Norm Grubunun ortalama puanının 2 standart sapma üzerinde performans gösteren öğrenciler veya üst %2'lik dilime giren öğrenciler üstün zekalı olarak tanılanırlar.

Norm tabanlı tanılama yöntemi ulusal normlar ile karşılaştırma olanağı vermesi nedeniyle dünya genelinde tercih edilen bir yöntem olmuştur.

Bununla birlikte güncellik ve benzerlik gibi sorunları da bulunur.

Örneğin bazı zeka testlerinin norm çalışmaları 20-30 yıllıktır. Tanılamada kullanıldığında 20-30 yıl önceki çocuklar ile karşılaştırma yapılır. Bu sebeple hatalar oluşabilir.

2. Örneklem Tabanlı Tanılama

Bir programa başvuran öğrencilerin zeka düzeyleri herhangi bir norm grubu ile karşılaştırılmaz, karşılaştırmalar yalnızca örneklem içinde programa başvuran öğrenciler arasında yapılır.

Bu tanılama yönteminde norm ve standardizasyon çalışmaları tamamlanmış ölçme araçlarının yanında geçerliği ve güvenirliği yüksek ancak norm çalışmaları yapılmamış psikometrik araçlar da kullanılabilir.

3.Ölçüt Tabanlı Tanılama

Ölçüt tabanlı tanılama diğerlerinden farklılık gösterir. Bu yöntem kullanıldığında tanılamada kullanılan ölçme aracında bir eşik değer veya minimum zeka düzeyi belirlenir.

Bu düzeyin programdan yarar elde edebilmek ve programda başarılı olabilmek için gerekli olan minimum ölçüt olduğu düşünülür.

100. Sayfa şema eklenecek

TANILAMA YAKLAŖIMLARI

1.Bireye Dayalı Tanılama: Bu yaklaşıma göre öğrencilerin zihinsel kapasitelerinin düzeyleri psikometrik araçlar ile belirlenmelidir.

Daha sonra öğrencilerin zihinsel ve akademik özelliklerine göre eğitim programları geliştirilmeli ya da varolan eğitim programları öğrencilerin özelliklerine göre uyarlanmalıdır.

Bu tip tanılama sürecini benimseyen kişiler zeka ölçümlerinde daha çok genel zekayı ölçen araçları kullanma eğilimi gösterirler.

2.Programa Dayalı Tanılama: Bu yaklaşım ile önce eğitim programları geliştirilir daha sonra bu programların özelliklerine uygun yeteneği olan öğrenciler tanılanır.

Programa dayalı tanılama sürecinde tanılama yöntemlerinden üçü de kullanılabilir.

Bu tür tanılama sürecinde daha çok alana özgü yetenekleri ölçen psikometrik araçlar kullanılmalıdır.

Açıklanan her iki yaklaşımın da avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır.

TANILAMA SÜRECİ

Tipik bir tanılama süreci peşi sıra gelen evrelerden oluşur. Evrelerin sırası, her evrenin amaçlarının açıklığı, tanılama sisteminin değişebilir ve yeniden düzenlenebilir olması tanılama sistemini daha etkili kılarak sistemin doğru öğrenci tanılama oranını arttırır.

a. Başvuru Aşaması

- Tanılama süreci öğrenci alımı duyurusu ile başlar. Duyuruda programın içeriği, hedeflenen öğrenci kitlesi ve kabul koşullarına ilişkin yeterli bilgi bulunmalıdır.
- Bu bilgiler ebeveynlerin ve öğrencilerin programa başvuru kararlarını doğrudan etkiler. Doğru ve yeterli bilgi hedef kitlenin doğru karar almasını sağlar.
- Programa girebilecek potansiyele sahip programdan yarar sağlayabilecek öğrenciler haberdar olmamaları öğrenciler için bir kayıptır.
- Duyurunun temel amacı hedef kitleyi program hakkında yeterince bilgilendirmek olmalıdır.

Tarama-Aday Gösterme-Yönlendirme Aşaması

Tanılama uygulamaları öğrencilerin taranması, önerilmesi, yönlendirilmesi veya öğrencilerin kendi istekleri ile programlara başvurmaları ile devam eder.

Tarama ile daha çok genel yetenek testleri kullanılarak belirli düzeyin üzerindeki öğrenciler saptanmaya çalışılır.

Yönlendirme uygulamalarında ve isteğe bağlı başvurularda tanılama tüm öğrencilere açık olmalıdır. Yönlendirmeyi öğretmenler, ebeveynler, uzmanlar veya öğrenciyi tanıyan diğer kişiler yapabilirler.

- Bu aşamada ölçekler ile toplanan veriler uzmanlar tarafından incelenmelidir. Öğrencilere ait bilgiler temel alınarak hangi öğrencilerin bir sonraki aşamaya geçeceklerine karar verilir.
- Örneğin Bilim ve Sanat Merkezlerine üstün zekalı öğrenci seçimi sürecinde önce öğretmenler aday gösterdikleri öğrencilere ait gözlem formlarını doldururlar. Gözlem formlarının değerlendirilmesi sonucunda belirli özellikleri gösteren ve ölçütleri karşılayan öğrenciler grup yetenek testini alırlar. Böylece binlerce öğrenci arasından aday sayısı çok aza indirilmiş olur.

Tarama aşamasının yer verildiği tanılama sistemlerinde öğretmenler çoğu zaman tarayıcı olarak görev alırlar. Öğretmenlerin görüşleri önemlidir.

Ancak öğretmeni üzerinde iyi izlenim bırakmayan sınıfta aktif olmayan çocuklardan üstün zekalı olanlar da olabilir. Öğretmenlerinin 'gözüne giremedikleri' için fark edilemeyebilirler.

Araştırmaların öğretmenlerin üstün zekalı öğrencilerin %40-60'ını doğru saptayabildiklerini göstermektedir.

Ölçme Aşaması

- Öğretmenler ve ebeveynler tarafından üstün zekalı olarak aday gösterilen veya kendi istekleri ile tanılama başvuran öğrencilerin zeka düzeyleri ölçme araçları kullanılarak belirlenir. Bu aşamada **Grup zeka testi, Bireysel zeka testi, Özel yetenek testleri** kullanılabilir.
- Bu aşama gerçek üstün zekalı öğrencilerin tanılanmalarında kritik rol oynar. Aday gösterilen öğrencilerin arasında pek çok üstün zekalı olmayan öğrenci bulunur. Bu aşamada ayırt edici değerlendirme önemlidir.
- Testlerin üstün zekalı öğrencileri doğru tanılama oranı farklılık gösterir. Bu nedenle test seçimi oldukça önemlidir.

Ölçme Aşamasının ardından;

- Test puanlarının birleştirilmesi
- Karar verme

Aşamaları gelir.

Tanılamada Güncel Sorunlar

1. Tek Tip Tanılama Sorunu
2. Yüzde Sorunu
3. Temsil Sorunu
4. Uyum Sorunu
5. Tavan Sorunu

